

संस्कृतभारती (उत्तर-तमिळनाडु)
गीतासोपान/दीक्षा/भाषाप्रवेश-द्वितीयभागः

कालावधि: होरात्रयम्

अङ्काः 75

आषाढः – विलम्बिसंवत्सरः ५११९

जूलै - २०१८

नाम - _____ (Full Name in English) _____

Regn. No. - _____

दूरवाणीसंख्या _____

वास-प्रदेशः (Res. Area) _____

मुख्यसूचना –उत्तराणे उत्तर-पत्रे लिखत ।

1) कोष्ठके दत्तपदस्य उचितरूपं रिक्तस्थाने लिखत ।

4

१. सः तं _____ नमस्कृत्य उक्तवान् । (सन्यासिन्)
२. एष व्याधः _____ आपदि स्थितः अस्ति । (महत्)
३. _____ परितः आम्रवृक्षाः सन्ति । (सरस्)
४. अहं श्रेष्ठायै _____ तृणं ददामि । (धेनु)

2) रेखाङ्कितपदस्य स्थाने आवरणे दत्तपदस्य उचितं रूपं प्रयुञ्जीत ।

4

१. मल्लिनाथः शरीरेण युवा सञ्जातः । (वपुष्)
२. बालानां द्वारा देशस्य यशः विश्वे प्रसृतं भविष्यति । (जगत्)
३. वैद्यैः ग्रामेषु सेवा करणीया । (भिषक्)
४. प्रायः सर्वेऽपि जनाः दुःखेषु ईश्वरं स्मरन्ति । (आपद्)

3) आवरणे दत्तस्य पदस्य उचितं रूपं रिक्तस्थाने लिखत ।

4

१. _____ पुस्तिकायां बहूनि चित्राणि सन्ति । (इदम्)
२. _____ छात्रेषु कः चतुरः ? (एतद्)
३. _____ लेखन्यै पञ्च रूप्यकाणि अददात् । (तद्)
४. भगवद्गीतायाः _____ अध्यायस्य पठनं करोषि त्वम् ? (किम्)

4) विशेष्य-पदेन सह विशेषणस्य उचितं रूपं मेलयत ।

5

1. परमा	-	प्रयत्नः
2. समीचीनः	-	दयालुता
3. निश्चिन्तेन	-	नायकम्
4. प्रसिद्धं	-	वृष्टिः
5. महती	-	मनसा

5) संख्यावाचकपदेन रिक्तस्थानं पूरयत ।

4

१. _____ (4) फलानि सः चिनोति ।
२. अत्र _____ (8) आसन्दाः आसन् ।
३. _____ (3) शाटिकाः क्रीत्वा आनयतु ।
४. _____ (5) इन्द्रियाणां प्रवर्तने मनः एव कारणम् ।

6) कोष्ठके दत्तम् उत्तरम् अनुसृत्य प्रश्न-निर्माणं कुरुत ।

5

१. समुद्रः पीताम्बरं वीक्ष्य _____ ददौ ? (स्वकन्याम्)
२. _____ आत्मनः बन्धुः ? (आत्मा)
३. मनुष्यस्य महत्त्वं _____ प्रभावेण सिद्ध्यति ? (कर्मणः)
४. _____ वाक्यं वदेत् ? (मन्त्रपूतं)
५. _____ पठने आसक्तिः अस्ति ? (बालकानां)

7) निर्देशानुसारं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत ।

4

१. मेघाः काले वर्षन्ति । (लोट्)
२. बालाः मार्गे न क्रीडन्ति । (विधिलिङ्)
३. ग्रीष्मकाले तापः एधते । (लृट्)
४. त्वं पुस्तकं क्रीणासि । (विधिलिङ्)

8) इतरवचनरूपे लिखत ।

4

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
१. _____	इमे	_____
२. _____	नामनी	_____
३. _____	_____	वाचाम्
४. दिशम्	_____	_____

9) शतृ / शानच्-प्रत्ययस्य प्रयोगं कृत्वा वाक्यद्वयं योजयत ।

6

१. चोराः धावन्ति । आरक्षकाः चोरान् गृह्णन्ति ।
२. जलं घटात् स्रवति । वानराः जलं पिबन्ति ।
३. पुत्री खाद्यम् इच्छति । पिता पुत्र्यै दापयति ।
४. सेवकः भारं सहते । सेवकः चलति ।
५. सा सम्यक् काव्यम् अधीते । तस्याः ज्ञानं वर्धते ।
६. मम अग्रजा संस्कृतं पाठयति । तस्याम् अहं स्निह्यामि ।

10) यथा निर्देशं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत ।

5

१. अहं कथां जानामि । (कर्मणि)
२. सः देवं वन्दते । (कर्मणि)
३. सुन्दरी बालिका समीचीनम् अभिनयं करोति । (कर्मणि)
४. सर्वे वृक्षम् आरोपयन्ति । (तव्यत्, अनीयर्)
५. सः चिन्तां करिष्यति । (विधिलिङ्)

11) एतं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत ।

अहं धेनुः । इदानीम् अस्मि जीर्णा । शिथिलानि मे अङ्गानि । न दुग्धं ददामि । चलितुमपि न शक्नोमि । मन्थरा मे गतिः ।

किन्तु माम् ईदृशीमेव मा जानीत । पश्यत ममैते पुत्रपौत्रादीन् । इदानीं स्वकीयविगतकौमारं तारुण्यञ्च स्मरन्ती अहं "ते हि नो दिवसाः गताः" इति विचिन्त्य मनसि दुःखम् अनुभवामि । यदि मदीयां जीवनकथां श्रोतुमिच्छथ तर्हि शृणुत, श्रावयामि ।

कस्यचित् गोपालकस्य गृहे मम जन्म अभवत् । तस्य अहं द्वितीयम् अपत्यम् आसम् । किं वदामि? ते दिवसाः न पुनरागमिष्यन्ति ! सर्वेषां सदा स्नेहपात्रम् आसम् । मधुरा कोमला च आसीत् मम शरीरकान्तिः । शनैः शनैः यदा अहं समर्था अभवम् तदा कदापि क्षेत्रेषु तृणानि चरन्ती, कूर्दमाना, क्रीडन्ती च दिनानि यापितवती । कालक्रमेण युवावस्थायां मम चत्वारः वत्साः एका वत्सा च अजायन्त । गोपालकः मां तदा बहु मनुते । सः मम बहुविधसेवां च अकरोत् । तत्सर्वं स्मारं स्मारं इदानीमपि अहं सुखिनी भवामि ।

अधुना अहं वृद्धा जाता । वपुः दुर्बलं कृशं च अभवत् । जराजीर्णानि मे अङ्गानि । अस्यां दशायां कुतः दुग्धस्य संभवः ? अतः गोपालकोऽपि क्रमेण मयि शिथिलादरः जातः ।

गतजीवनं ध्यायन्ती इदमेव वक्तुम् इच्छामि "सर्वः स्वार्थं समीहते"।

१) कस्याः कथा इयम् ?	1
२) अत्र, का कान् च कथां श्रावयति ?	1
३) के दिवसाः पुनः न आगमिष्यन्ति ?	1
४) किमर्थं सा दुःखम् अनुभवति?	1
५) गोपालः कुतः शिथिलादरः अभूत् ?	1
६) एतेषां पदानाम् अर्थम् उपरि-दत्त-गद्यांशतः चित्वा लिखत -	2

(अ) स्मृत्वा (आ) शोभा (इ) मन्दम् (ई) जन्म अभवत्

12) वाक्यानि रचयत ।

5

कस्मैचित्, काचित्, केचन, सप्तमम्, एकादशी

13) मेलयत ।

5

1. बहुविघ्नास्तु - शाठ्यं समाचरेत् ।
2. जितक्रोधेन सर्वं हि - सदा कल्याणसिद्धयः ।
3. अनुधावति धावन्तं - जगदेतद् विजीयते ।
4. शठे - योजयते हिताय ।
5. पापात् निवारयति - कर्म पूर्वकृतं नरम् ।

14) भावार्थं लिखत । (एकस्य एव)

2

१. अपन्थानं तु गच्छन्तं सोदरोऽपि विमुञ्चति ।
२. लोकहितं मम करणीयम् ।
३. विद्वान् सर्वत्र पूज्यते ।

15) श्लोकस्य अर्थं लिखत । (एकम् एव)

3

१. प्रथमे नार्जिता विद्या द्वितीये नार्जितं धनम् ।
तृतीये नार्जितं पुण्यं चतुर्थे किं करिष्यति ॥
अथवा
२. गच्छन् पिपीलिको याति योजनानां शतान्यपि ।
अगच्छन् वैनतेयोऽपि पदमेकं न गच्छति ॥

16) एकं विषयम् अधिकृत्य 8-10 वाक्यानि लिखत ।

8

साधूनां दर्शनं पुण्यकरम् / अर्जुनस्य विषादः

॥ वदतु संस्कृतम्, जयतु भारतम् ॥